

עין משפט
גד מצוה

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) [נישין מה:] (ב) [שם]
(ג) [מחנות קל-]
(ד) [מחנות קל-]
(ה) [מחנות קל-]
(ו) [מחנות קל-]

רבינו חננאל

היה רבי חננאל ופירשה כגון
דבימי נישין יקרא ארעא
כר. לבעל חוב מרמין ליה
בעל חוב דינו בבית דין.
ואמר ליה הב לי זיבורית
כשרי והשתא בתשרי כר
ודחי לה אם כן נעלה דלת
בפני ליון כר ופשוטה
היא. והררין לשפעתין
פסל [פסוק] קשיא. ופירק
ישיב פסלטינו ונזון וכל
פסלטינו מיטב קרינא ביה
דאי לא מוכין בהאי ארעא
מדינא בארעא אחרתא
לכד מרקע דלית ליה
פסלטינו כי היכי דליקפון
עליה ובינא. בעא מינה רב
שמאלא כר אבא מרבא
בשלו הן שמיין או בשל
הלן הן שמיין. פ"י כגון
שהיו בינונית שול בעידית
דעלמא אי אמרת בשל
עולם הן שמיין דינו
בבינונית ופסל ליה בשל
הן שמיין. ואוחז ליה מהא
דמאי נוקן בעידית ובעל
חוב בבינונית וכתובת
אשה בביבורית היו לו
בינונית וזיבורית נוקן
ובעל חוב בבינונית
וכתובת אשה בביבורית

אפילו פורטא נמי לא ליספו ליה. שהרי שוות קרקעותיו מאתים
זו: דבימי נישין יקרי ארעא. מפני שהלוקח ניר חורש אותן בימות
הקץ חורשן בתשרי ובמרחשון וביומי תשרי ילי שאין סיפק לזרוען
בתשרי משום דלזערין לזוי הלכך
עני לא היו דיעול שזה אלף דנר

הואיל וביומי נישן שוות קרקעותיו
מאתים ועשר לא היו הואיל ולכלי
עלמא נמי לא היו שין השתא מאתים
הלכך משלימין לו עד מאתים והיו
מחלה דעד פלגא אורחיה למיזל טפי
לא: וסבא נמי גבי נוקן. נמי כהני
ימיתרלו קראי כגון דביומי נישן
יקרא ארעא וביומי תשרי וזל והיו
בתשרי שזה מנה וכל לגבות מנה
מקרקעות המזיק ודינו בעידית
כדמתיב [שמות כז] מיטב: וי[שקול]. כי וזל
דהשתא: ואי א"ל. נזק הכ לי מבינונית
כדהשתא טפי פורטא ממאי דבעית
למיטב לי בעידית לא מלי למכסיה
אלא א"ל מתיק אי שקלת בעידית כי
דנין שקול כי השתא וזי לא שקול
מבינונית כיוקרא דלקמיה ולהכי אחי
ישיב [שם] לגבות סובין דאי עני למשקל
נזק סובין כגון שיש לו קרקע סמוך
לאותה בינונית של מזיק ויחלה ליה
בה שקל לה כיוקרא דלקמיה דהא
שזה כסף הוא כנסן. ולהכי אלזערין
לאני לאוקומא כהני כדאמרן דסופה
לייקר כנסן משום דאי אין סופה
לייקר קרא למאי אחא פשיטא דאי
עני נזק למשקל סובין שקל בע"כ
של מזיק שאפילו בעידית יפה כמו
כל שקן בבינונית אלף להכי אחא
קרא למימר דשייב לו שזה כסף
כיוקרא דלקמיה: ולישנא אחרתא
מאכילין אותו מעשר עני עד מחלה.
לא אעני קאי אלף אלף אלף אלף אלף
מעות למזונות והיו לו חמים שדות
וכרמים ואולי מוולא למכור אפילו
נחלי דמיהן מאכילין אותו מעשר
עני עד שתיקרו קרקעותיו שיוכל
למכור נחלי דמיהן: אפילו טובא
נמי. אפילו מלי לזיבוריה טובא
יותר מחלי דמיהן ליספו ליה עד
שיוכל למכור כשויהן דהא מכה
דכתיב עלמא הוא ולא פשע מדי:
אפילו פורטא נמי. אפילו אין יכול
למכור אלף פורטא לא ליספו ליה
דפושע הוא: עד פלגא אורחיה
למיזל טפי לא. הלכך אם יכול למכור
נחלי דמיהן אין מאכילין אותו מעשר

שיתנו טפי ממחלה מ"מ ליספו ליה עד שימלא למוכרן כשויהן דמה
שאין מוולא למכורן כשויהן לפי שראוין אותו שהוא דחוק ואיך דגרס
אי דחוי כר אפילו טובא נמי לא ליספו ליה פ"י אפילו החלו הכרה
לא ליספו ליה כיון דשוות מאתים זו חול נמי דכ"ע ואי דליקור
אפילו פורטא ליספו ליה פירוש
אפילו החלו פורטא:

רבינו ינן יקרי ארעא.
וא"ת הימנא שדות
דכ"פ הקונטרס לפי שיתרוס בקין
וירע במרחשון אלף חמים מלי
חלוק יש כהן בין נישן למשרי וי"ל
שרגילין שיקרו בזמן שרגילין לשכור
הבנים ולאחר ששכרו וזל:

לבעל חוב מרמין א"י. ולא
שיך למפך א"י הורעת
כחו שלא יפה הכתוב כה בעל חוב
אלף ארבעה הורע כמו דמדאורייתא
דינו בביבורית: **הב** י"י ויבורית
טפי פורטא. לא גרמין או עידית
נזיר פורטא דלס כן מאי קפירין
א"כ נעלה דלת בפני ליון הלא אין
דינו כלל בעידית דקיימא לן דינו
בבינונית: **לכתובת** אשה
מרמין א"י. ה"ה דהוא מלי לאוקמי
בבעל חוב דקאי ביה דקאמר הכ לי
עידית נזיר פורטא אלף לפי שהתחיל
והעמיד בנזקין ואח"כ ב"כ מלי
ליה למנקט בתרייהו כתובת אשה:
אליבא דר' ישמעאל א"י תיבקי
א"כ דאמר בדניק
שיימיין. כיון דליק מנ"ש דשדה שדה
מנייער בשדה אחר דהוי דניק אלף
לר"ע אפשר דהא דקאמר דהאין
דקמשלם לא אחא אלף למעוטי דניק:
ה"ה

והא מיטב שדרה כתיב אלא כי אחא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע
מבי רב פ"רשוה כל מילי מיטב הוא דאי לא מזדבן הכא מזדבן במחא
אחריתא לרב מארעא דליתבי ליה ממיטב כי היכי דלקפון עלה ובינא: בעא
מיניה רב שמואל בר אבא מאקרוניא מרבי אבא כשהן שמיין ייבשלו הן שמיין
או בשל עולם הן שמיין אליבא דרבי ישמעאל לא תבעי לך דאמר בדניק
שיימיין כי תבעי לך אליבא דרבי עקיבא דאמר בדניק שיימיין מאי מיטב
שדרה אמר רחמנא למעוטי דניק או דלמא למעוטי דעלמא נמי אמר ליה
רחמנא אמר מיטב שדרה ואת אמרת בשל עולם הן שמיין איתביה אין לו אלא
עידית כולם גובין מן העידית בינונית כולם גובין בינונית ויבורית גובין
ויבורית והיו לו עידית ובינונית ויבורית נוקן בעידית ובעל חוב בבינונית
וכתובת אשה בביבורית י"עידית ובינונית נוקן בעידית ב"ה וכתובת אשה
בבינונית בינונית ויבורית נוקן ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בביבורית

עידית

עני דזה דרכו ואם החלו טפי מאכילין ולא יפסק. ומפוס לשון ראשון: ואם אמרם מבינונית ויבורית לא שקל. כי השתא: אי איכא
לדמוי. להא דרבה: לבעל חוב מרמין לה דבעל חוב דינו בבינונית. כפרק הנזקין במסכת גיטין (דף מה:) והשתא אם כה בעל חוב לגבות
מן הלוא בתשרי וא"ל ללוא הכ לי זיבורית טפי פורטא כי היכי דליהוי שזה מליה דלית לי גבך כולא דהשתא מלי אמר ליה אי שקלת כר וזי לא
שקלת בינונית שקול כיוקרא דלקמיה: לכסוכא אשכ מרמין לה. וכגון שנתן לה גט בתשרי חילו ארעמיה והיתה כתובתה מאתים
ודינה למיגדי מויבורית כדמסקין התם כפרק הנזקין (מט:): מכל מקום קשיא. מיטב וישיב דמרי סובין: כל דיהיב ליה ממיטב ישיב ליה. וכי
פרע ליה סובין יתן לו מסובין מעולין שלו: והא מיטב שדרה כתיב. ואי דקאמרת לכתוב מיטב סתמא: כל מילי. דמטלטלין שיוכל להלוין
ממקום זה למקום אחר הוי מיטב: דאי לא מיוזבן הכא. כולי האי: מיוזבן כספא אחרים. ולהכי לא כתיב מיטב אלף לגבי שדות והכי
מתרי קראי בשדות יתן מיטב ונמטלטלים אפי' סובין: כשן שמיין. הוי עידית ויבורית: בשל סן שמיין. וההוא דהוי עידית לדידיה
דמזיק ישיב ליה ואי אית ליה עידית ויבורית ושניהן ידדיה בעידית דעלמא אפילו הכי לא ישיב ליה מתיק לניק אלף מעידית
ויכון דשויא הך ויבורית דדידיה אוליין: או בשל עולם סן שמיין. ויהיב ליה מויבורית שהרי לכל העולם הוא עידית: דאמר בדניק דמזיק
הוא מיטב דניק הואיל ולא הוי מיטב דעלמא לא ישיב ליה מינה אלף לא לעלמא הויא מיטב ישיב ליה מינה אע"ג דלית ליה עידית:
או דלמא למעוטי נמי דעלמא. דשדרה דוקא וההיא דלגביה הויא עידית ישיב ליה: א"ל מיטב שדרה אמר רחמנא. דלזלין בחר
ארעמא דדידיה ויהיב ליה מעידית ארעמיה ולא שיימיין בשל עולם: אין לו אלף עידית. כמי שהיו עליו בעל חוב וכתובת אשה
ומקין: וכסוכא אשכ בביבורית. במסכת גיטין כפרק הנזקין (דף מט:) מני עממא דיותר משאש רוצה לישא אשה רוצה לינשא:

עידית

